

ภาพอนาคตประเทศไทย พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ (Thailand Strategic Outlook 2016 - 17)

การตรวจสอบสถานะแวดล้อม (Environmental Scanning) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย ๕ มิติ ทั้งมิติการเมือง มิติเศรษฐกิจ มิติสังคมจิตวิทยา มิติการทหารและการป้องกันประเทศ มิติวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ระดับโลก ภูมิภาค และภายในประเทศ สำหรับวิธีการตรวจสอบสถานะแวดล้อมนั้น ประกอบด้วย การวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นประเด็นสำคัญ การระบุตัวบ่งชี้หรือตัวชี้วัดที่มีทฤษฎีรองรับที่ชัดเจน เพื่อคาดการณ์ภาพอนาคตประเทศไทยในปี ๒๕๕๙-๒๕๖๐ และการวิเคราะห์ผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ นำไปใช้ประโยชน์ในการประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศได้อย่างเที่ยงตรงและรอบด้าน...

“การตรวจสอบสถานะแวดล้อม เพื่อมองภาพอนาคตประเทศไทย พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ (Thailand Strategic Outlook 2016 - 17)” มุ่งเน้นการตรวจสอบสถานะแวดล้อม (Environmental Scanning) และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้สามารถคาดการณ์ภาพอนาคต (Picture in the Future) ประเทศไทยในปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ และวิเคราะห์ผลกระทบด้านความมั่นคงที่อาจเกิดขึ้นทั้งด้านบวกและด้านลบ อันจะสามารถนำไปใช้ในการวางยุทธศาสตร์ของไทย เพื่อรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างรอบด้าน โดยสามารถสรุปภาพอนาคตประเทศไทย ได้ประเด็นสำคัญหลัก ๖ ประเด็น และประเด็นสำคัญย่อย ๒๑ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ : การเคลื่อนไหวของระบบโลก

- **การแข่งขันกันของมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้** สหรัฐฯ พยายามที่จะกลับมาเป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะ การให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่การเพิ่มบทบาท ความสัมพันธ์ของสหรัฐฯ กับประเทศไทยนั้น อาจยังไม่เกิดขึ้นในระยะเวลานี้
- **การขาดภาวะผู้นำในสังคมโลกเริ่มจะเข้าสู่วิกฤต** การเป็นมหาอำนาจชั่วคราวได้ผ่านไปแล้ว ทั้งจากบทบาทความเป็นผู้นำในเวทีโลกของนายโอบามาที่ดูเหมือนจะลดอิทธิพลลง และจะเห็นถึงอิทธิพลมหาอำนาจอื่นๆ ที่เพิ่มขึ้น

• **การรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนจะเป็นไปในทิศทางใด** อาเซียนจะเป็นเวทีพหุภาคีทางการทูตที่สำคัญที่สุดในภูมิภาค ซึ่งจะทวีความสำคัญต่อไทยมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งคาดว่าอาเซียนจะเป็นตัวแปรสำคัญในระบบเศรษฐกิจและระบบการเมืองโลกในไม่ช้า

ประเด็นที่ ๒ : ทิศทางระบบเศรษฐกิจโลก

- ◊ **วอดก้าไครซิส (Vodka Crisis)** เศรษฐกิจของรัสเซียในปัจจุบัน แข็งแกร่งกว่าในปี ๒๕๔๑ อยู่มาก ดังนั้น โอกาสที่จะเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นยังมีไม่มากนัก ซึ่งในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐ เศรษฐกิจโลกภายใต้การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจที่เปราะบางอาจมีการขยายตัวมากขึ้น โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา
- ◊ **เศรษฐกิจสหภาพยุโรปยังขาดเสถียรภาพ** ในปี ๒๕๕๙ เศรษฐกิจยุโรปน่าจะมีความโน้มเอียงมากขึ้น แต่ก็ยังคงต้องจับตามาตรการด้านเศรษฐกิจและการเงินของธนาคารกลางยุโรปต่อเนื่องว่า จะมีประสิทธิภาพมากเพียงพอที่จะช่วยดึงเศรษฐกิจยุโรปให้กลับมาสดใสอีกได้หรือไม่
- ◊ **สถานะเศรษฐกิจจีนชะลอตัว** แม้ว่าจีนกำลังประสบปัญหาการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ แต่ด้วยยุทธศาสตร์ “Made in China 2025” “One Belt One Road” น่าจะเป็นแผนระยะยาวที่สร้างความรุ่งเรืองให้แก่จีนมากกว่าในอดีต อีกทั้ง จะช่วยยกระดับให้จีนเป็นมหาอำนาจด้านการผลิตระดับโลก รวมถึง การตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในเอเชีย (AIIB) ถือเป็นนโยบายต่างประเทศของจีนที่จะเป็นคู่แข่งกับธนาคารโลกและธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) ต่อไป

มองภาพอนาคตประเทศไทย พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ (Thailand Strategic Outlook 2016 - 17)

ประเด็นที่ ๑ : การเคลื่อนไหวของระบบโลก (World System Dynamic) แบ่งเป็น ๓ ประเด็นย่อย คือ
การแข่งขันกันของมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้/ การขาดภาวะผู้นำในสังคมโลกเริ่มจะเข้าสู่วิกฤต/ การรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนจะเป็นไปในทิศทางใด

ประเด็นที่ ๒ : ทิศทางระบบเศรษฐกิจโลก (The Global Economic System) แบ่งเป็น ๔ ประเด็นย่อย คือ
วอดก้าไครซิส (Vodka Crisis)/ เศรษฐกิจสหภาพยุโรปยังขาดเสถียรภาพ/ สถานะเศรษฐกิจจีนชะลอตัว/ การให้ความสำคัญด้านสุขภาพซึ่งมีผลต่อระบบเศรษฐกิจ

ประเด็นที่ ๓ : สภาพสังคมในปัจจุบัน (The current of State Society) แบ่งเป็น ๓ ประเด็นย่อย คือ
สถานะชาตินิยมทวีความรุนแรงขึ้น/ ความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้จะฝังรากลึกขึ้น/ ความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทยกับสังคมผู้สูงอายุ

ประเด็นที่ ๔ : ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Natural Resources and Environmental Issues) แบ่งเป็น ๔ ประเด็นย่อย คือ
มลภาวะในประเทศกำลังพัฒนา กำลังสูงขึ้น/ สภาพอากาศเลวร้ายปรากฏบ่อยครั้งขึ้น/ ภาวะธรรมชาติแคลนทรัพยากรน้ำเพิ่มขึ้น/ วิกฤตราคาลงงานเชื้อเพลิง

ประเด็นที่ ๕ : ภัยคุกคามไม่ตามแบบ (Non-Traditional Threat) แบ่งเป็น ๔ ประเด็นย่อย คือ
ปัญหาโรคระบาดร้ายแรง/ กลุ่มรัฐอิสลาม (IS) กับโอกาสที่จะขยายตัวเป็น The Islamic State/ สิทธิมนุษยชน/ อาชญากรรมไซเบอร์

ประเด็นที่ ๖ : สถานการณ์การเมืองภายในประเทศ (Internal Politics) แบ่งเป็น ๓ ประเด็นย่อย คือ
กระบวนการเรียกร้องประชาธิปไตย/ ปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้/ สังคมไทยกับการปฏิรูป ประองตอง สมานฉันท์

◇ การให้ความสำคัญด้านสุขภาพซึ่งมีผลต่อระบบเศรษฐกิจ แนวโน้มค่าใช้จ่ายในการรักษาสุขภาพจะเป็นภาระอย่างมาก ประกอบกับ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการป้องกัน และรักษาโรคของประชาชน ดังนั้น การลงทุนด้านสุขภาพจึงเป็นสิ่งที่คุ้มค่า

ประเด็นที่ ๓ : สภาพสังคมในปัจจุบัน

◆ สภาวะชาตินิยมและภูมิภาคนิยมทวีความรุนแรงขึ้น การกลับมาของการเมืองลัทธิชาตินิยม จะทำให้ในช่วงปี ๒๕๕๘ - ๒๕๕๙ ความร่วมมือระหว่างประเทศจะอยู่ท่ามกลางการแข่งขัน ซึ่งอาจทำให้ความสัมพันธ์ดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่นเท่าไรนัก รวมถึงการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อาจผลักดันให้ในระยะนี้เกิดภาวะภูมิภาคนิยมมากขึ้น

◆ ความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้จะฝังรากลึกขึ้น และอาจขยายขอบเขตไปถึงความไม่เท่าเทียมด้านอื่นๆ อาทิ ทางเพศ เชื้อชาติ ความพิการ อายุ โดยรายได้ของประชาชนกระจุกตัวอยู่ในคนกลุ่มเล็กๆ

◆ ความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทยกับสังคมผู้สูงอายุ ในช่วงปี ๒๕๔๔-๒๖๔๓ โลกจะเข้าสู่ศตวรรษแห่งผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ซึ่งแต่ละประเทศจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน

ประเด็นที่ ๔ : ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

* มลภาวะในประเทศกำลังพัฒนากำลังพุ่งสูงขึ้น และจะส่งผลให้อัตราการตายก่อนวัยอันควรเพิ่มขึ้น ทำให้ประชาคมโลกมีทิศทางการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากขึ้น

* สภาพอากาศเลวร้ายปรากฏบ่อยครั้งขึ้น หากปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกยังเป็นเช่นปัจจุบัน ในปี ๒๖๔๓ อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกจะเพิ่มขึ้นถึง ๒ องศาเซลเซียส และจะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจควบคู่กับการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

* ภาวะการขาดแคลนทรัพยากรน้ำเพิ่มขึ้น กลายเป็นประเด็นความมั่นคงที่นานาประเทศให้ความสนใจ อีกทั้งประเทศมหาอำนาจหรือประเทศที่กำลังมีอำนาจเพิ่มขึ้นอาจเข้าไปลงทุนด้านเกษตรกรรมในประเทศกำลังพัฒนามากขึ้น

* วิกฤตราคาพลังงานเชื้อเพลิง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพลังงานทางเลือกเพิ่มขึ้น ซึ่งหากขยายกำลังการผลิตให้สามารถทดแทนแหล่งพลังงานในปัจจุบันได้ จะส่งผลต่อโครงสร้างพลังงานของโลกครั้งยิ่งใหญ่

ประเด็นที่ ๕ : ภัยคุกคามไม่ตามแบบ

◆ ปัญหาโรคระบาดร้ายแรง ถึงแม้เชื้อโรคบางสายพันธุ์ที่ยังไม่มีวัคซีนรักษา แต่ก็ยังพบสัญญาณที่ตึงเครียดของอัตราการเสียชีวิตที่ลดต่ำลง แต่ถึงอย่างไรนั้น โลกก็ยังคงต้องเผชิญกับโรคติดต่อร้ายแรงที่อุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำต่อไป

◆ กลุ่มรัฐอิสลาม (IS) กับโอกาสที่จะขยายตัวเป็น The Islamic State

ความพยายามในการเคลื่อนไหวของชาวมุสลิมหัวรุนแรงในหลายประเทศ อาจเข้มข้นขึ้น และอาจมีการรวมตัวกันอย่างเป็นเอกภาพ เพื่อเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของรัฐอิสลาม ภายใต้ปัจจัยหนึ่งของ “ยุคโลกภิวัตน์”

◆ สิทธิมนุษยชน (การโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติในมหาสมุทรอินเดีย ฯลฯ) ไทยยังคงต้องใช้ระยะเวลาในการแก้ไขปัญหา โดยขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของกลไกการบังคับใช้กฎหมายและการบูรณาการในทุกมิติ ทั้งการลดทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐ การปรับขั้นตอนดำเนินคดีให้รวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งคาดว่าในอนาคตอันดับใน TIP Report ของไทยจะถูกปรับให้ดีขึ้น

◆ อาชญากรรมไซเบอร์ ความมั่นคงทางไซเบอร์จะกลายเป็นประเด็นใกล้ตัวมากขึ้น เนื่องจากมีผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ดังนั้น มิถุนายสามารถใช้เป็นช่องทางก่ออาชญากรรมได้มากขึ้นเช่นกัน

ประเด็นที่ ๖ : สถานการณ์การเมืองภายในประเทศ

● กระบวนการเรียกร้องประชาธิปไตย สำหรับความเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังทางการเมืองจะยังไม่สามารถปลุกกระแสเป็นวงกว้างได้ โดยจะจำกัดอยู่ในเฉพาะบางกลุ่ม แต่เริ่มมีกลุ่มที่เป็นกลางเข้าร่วมด้วย ซึ่งถือเป็นความยากลำบากของฝ่ายความมั่นคงที่ต้องดำเนินการอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดแรงต้านมากขึ้น

● ปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลไทยยังมีความจำเป็นต้องดำเนินกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขต่อไป เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ และเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้อย่างยั่งยืน

● สังคมไทยกับการปฏิรูป ประองตอง สมานฉันท์ ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนที่กว้างมาก การเมืองไทยที่มีระบอบประชาธิปไตยแบบครึ่งใบ ทำให้เห็นว่าสังคมไทยกำลังเจ็บป่วย สังคมกำลังเปลี่ยนแปลงผ่าน แต่ท้ายที่สุดแล้วคงหนีไม่พ้นการผลักดันการเมืองเข้าสู่การเลือกตั้งโดยเร็ว เพื่อให้ได้ผู้นำตามครรลองประชาธิปไตย นำมาซึ่งการยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ

บทส่งท้าย

จะเห็นว่า สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นั้น ล้วนส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ทั้งในด้านบวกและด้านลบ นำมาซึ่งการคาดการณ์ภาพอนาคตข้างหน้า ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศไทย เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น...

อ้างอิง : การตรวจสอบสถานะแวดล้อม เพื่อมองภาพอนาคตประเทศไทย พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ (Thailand Strategic Outlook 2016 - 2017), ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC weekly focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (กศย. ศศย. สปท.) T/F : 02 275-5715

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน / สิ่งแวดล้อม อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม